

Lisa 3. Uuringus püstitatud uurimisküsimused ja nendele vastamiseks kasutatavad andmeallikad

1. uurimisülesanne uuringu etappide kaupa

Analüüsi etapp	Uurimisküsimused	Kasutatavad andmed
Kirjanduse ülevaade: tööampsud teistes riikides	<ol style="list-style-type: none"> 1. Millised on tööampsude mõju ja tulemuslikkuse hinnangud teiste riikide kogemuse järgi? 2. Millised tegurid nende analüüside järgi tööampsude mõju ja tulemuslikkust võimendavad/suunavad? 3. Millised on olnud lahendused tööampsude mõju ja tulemuslikkuse suurendamiseks? Kui infot on, siis milliseid tulemusi need muudatused on andnud? 	Kirjanduse ülevaade
Tööampsude poliitika disain ja rakendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Millised on tööampsudele seatud eesmärgid ja kuidas need on seni täidetud? Mis toetab, mis takistab eesmärkide täitmist? 2. Kuivõrd vastavad tööampsud sihtrühmade vajadustele? Kellel on vaja tööampsude tegemise võimalust? 3. Milline on töötute valmisolek tööampse teha? Millistest teguritest see sõltub? 4. Kuivõrd mõjutavad meetme rakendamist välised tegurid (tööturu olukord, tööpakkumiste kättesaadavus jms)? Kuivõrd on mõjutanud Ukraina põgenike kasv Eestis? Kuivõrd on mõjutanud meetme rakendamise esimest pilti COVID-19 periood (selgituseks: analüüsitud perioodi sisse on jäänud COVID-19 piirangute rakendamine, mis võib ülevaadet meetme kasutamisest mõjutada) 5. Kas teenusel osalevad need sihtrühmad, kellel on selleks poliitikakujundaja hinnangu järgi vajadus? Kui vajalikud sihtrühmad tööampsude tegemiseni ei jõua, siis miks (mis on takistused)? 6. Milline on sihtrühmade ligipääs tööampsudele ja kuidas toetab töötukassa süsteem (nõustajate tegevus, jagatav info vms) tööampsudeni jõudmist? Milliste teiste osapoolte panus on vajalik, et töötud leiaksid ja kasutaksid tööampsude võimalust? 7. Milline on protsess tööampse pakkuvate tööandjate leidmiseks ning töötajate ja tööandjate omavahel kokku viimiseks? Kuidas ja millised töötukassa tegevused seda toetavad? Milliste teiste osapoolte panus on vajalik? 	<p>Dokumendianalüüs</p> <p>Ekspertintervjuud (MKM ja töötukassa esindajad)</p>
Tööampsude tegemine: sihtrühm töötud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milline on registreeritud töötute valmisolek ja huvi tööampse teha? <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Milline on töötute teadlikkus tööampsude tegemise võimalusest ja töötuna arvel oleku ajal töötamise tingimustest? 1.2. Milline on ligipääs tööampsude võimalustele? Kuivõrd on tööampsude pakkumisi otsitud, kuivõrd neid on ette sattunud tööotsingute käigus? (Selgituseks: inimestele ei pruugi tööampsud olla alati kättesaadavad) 1.3. Milline on töötute suhtumine tööampsudesse ja kuivõrd ollakse valmis seda tegema, kui võimalus avaneb? (Selgituseks: tööampsude tegemist võib piirata ka negatiivne suhtumine tööampsudesse, madal valmisolek pidevalt uue keskkonnaga kohaneda) 1.4. Uuringust nähtus, et ajutist tööd teevad enam noorematesse vanuserühmadesse kuuluvad naised, samuti enam kõrgharidusega inimesed. Millistel põhjustel tööampse ei tehta? 1.5. Milliseid töö otsimise viise registreeritud töötud kasutavad ning millised viisid viivad suurema tõenäosusega tööampsude 	<p>Intervjuud: tööampse teinud töötud ja mitte teinud töötud</p>

	<p>leidmiseni? (<i>Selgituseks: tööampsudeni võivad viia erinevad töö otsimise strateegiad</i>)</p> <p>1.6. Milline on kogemus tööampsule kandideerimisel, kuivõrd see motiveeris uuesti proovima tööampse? (<i>Selgituseks: negatiivne kogemus tööampsude otsimisega võib uuesti proovimise motivatsiooni vähendada</i>)</p> <p>1.7. Uuringust nähtus, et pärast seadusemuudatust on töötuna arveloleku kestus pikenenud. Milline oli töötuse perioodil sihtrühma üldine aktiivsus tööle kandideerimisel võrreldes võrdlusgrupiga? Kas ja milline on ajutist tööd teinud registreeritud töötute motivatsioon tööd leida võrreldes võrdlusgrupiga? Kas ja mil määral pärssis tööampsude tegemine sihtrühma tööle kandideerimist? Milline on olnud töötusega kohanemise protsess, millal algab aktiivsem töö otsimise periood? (<i>Selgituseks: aktiivse tööotsingu algus võib erineda tulenevalt kohanemisega töötusega, töö otsimise oskuste omandamine jms</i>)</p> <p>1.8. Millised tingimused peaksid olema täidetud, et tööampsude tegemine oleks vastuvõetav?</p>	
	<p>2. Kuidas hindavad tööampse teinud töötud saadud kogemust ning sellega kaasnevat protsessi?</p> <p>2.1. Mis motiveerib tööampse tegema? Millised on tööampsust saadavad hüved inimese jaoks? Milline roll on tööturu aktiivsusel, milline rahalisel kasul?</p> <p>2.2. Kuivõrd on tööampse teinud töötud olnud ise aktiivsed tööampsude otsimisel ning mil määral on neid suunatud töötukassa kaudu?</p> <p>2.3. Kas tööampse teinud töötud leidsid tööampsu lihtsalt/soovitud aja jooksul/eelistatud valdkonnas?</p> <p>2.4. Milline on olnud tööampsu valiku ja kandideerimise protsess (kui palju pidi kandideerima, et tööampse saada, kas tööampsu tegemiseks on sihilikult vaid tööampsude võimalusi otsitud jms)?</p> <p>2.5. Kas ja milliseid kitsaskohti protsessis esines?</p> <p>2.6. Kuivõrd motiveeris tööampsu tegemise kogemus seda uuesti proovima? Miks, miks mitte?</p> <p>2.7. Uuringust selgus, et ajutist tööd teinud töötutest 26% tegi tööampse sama tööandja juures, kus töötati enne töötuna arveletulekut. Seejuures 11% töötasid nii enne töötuna arveletulekut kui ka töötuse lõppemise järgselt sama tööandja juures, kus nad tegid ka tööampse. Millistel põhjustel tehakse tööampse sama tööandja juures, kus töötati enne töötuna registreerimist? Millistel põhjustel teevad töötud tööampse sama tööandja juures, kus enne töötuna arveletulekut töötati ning kuhu hiljem tagasi tööle naastakse?</p> <p>2.8. Millistel põhjustel tehakse tööampse ilma selle eest tasu saamata? Mis töö see on?</p> <p>2.9. Kas ja kuidas mõjutab tööampsu tegemine edasist tööotsingu protsessi (sh püsivale tööle saamist, uuesti tööampsude proovimist jms)?</p>	<p>Intervjuud: tööampse teinud töötud</p>
<p>Tööampsude tegemine: sihtrühm tööandjad</p>	<p>1. Milline on tööandjate valmisolek ja huvi registreeritud töötutele tööampse pakkuda?</p> <p>1.1. Milline on tööandjate teadlikkus töötuna arveloleku ajal tööampsude tegemise võimalusest?</p> <p>1.2. Kas ja mil määral erineb tööampsude pakkumine registreeritud töötutele võrreldes tööampsude tegijatega, kes ei ole töötuna registreeritud?</p> <p>1.3. Mis motiveerib tööandjaid töötutele tööampse pakkuma? Millised on töötutele tööampsude pakkumisest saadavad hüved tööandja jaoks?</p>	<p>Intervjuud: tööampse pakkunud tööandjad ja tööampse viimase aasta jooksul mitte pakkunud tööandjad, tööandjate esindusorganisatsioonid</p>

	<p>1.4. Kas ja mil määral on töötuna arveloleku ajal tööampsude tegemise võimaldamine leevendanud tööandjate jaoks tööjõupuudust?</p> <p>1.5. Kas ja mil määral kasutavad tööandjad töötutele tööampsude pakkumist saamaks kinnitust inimese sobivusele püsivalt tööle värbamiseks?</p> <p>1.6. Kas ja mil määral on tööampsude pakkumine soodustanud hilisemat töötaja värbamist?</p> <p>1.7. Kas ja mil määral on tööandjad võimaldanud tööampsude tegemist varasemalt samas ettevõttes töötanud registreeritud töötutele? Mis on selle vajaduse tinginud?</p> <p>1.8. Milline on tööampsude tegijate värbamise protsess tööandjale? Milliseid kanaleid kasutatakse? Milliseid töötajaid peamiselt otsitakse? Kuivõrd see protsess pakub ligipääsu registreeritud töötutele?</p> <p>1.9. Milline on olnud varasem kogemus tööampsude pakkumisega? Kuivõrd see on motiveerinud seda uuesti kaaluma või pakkuma?</p> <p>1.10. Kui tööampsude pakkumisest on loobutud, siis miks enam tööampse ei pakuta?</p>	
	<p>2. Tööampsude pakkumise kogemus tööandjatele (kokkupuude töötukassaga):</p> <p>2.1. Kuidas otsitakse töötajaid tööampsude jaoks? Milliseid kanaleid kasutatakse lisaks töötukassale?</p> <p>2.2. Mis ajendas töötukassast tööampsude tegijaid otsima?</p> <p>2.3. Kuidas ollakse rahul tööampsude tegijate otsimisega töötukassas võrreldes muude kanalitega? Mis on hästi, mis võiks olla paremini?</p> <p>3. Milline on tööampsude iseloom ja ootused tööampse tegevale tööjõule?</p> <p>3.1. Millistele töödele võetakse tööampsude tegijaid? Millest sõltub valmisolek pakkuda tööampsu (ametikoht, valdkond vms)?</p> <p>3.2. Millist tööjõudu otsitakse tööampsu jaoks? Mis on ootused ettevalmistusele ja kvalifikatsioonile?</p> <p>3.3. Millised on ootused tööampsu tegeva tööjõu otsingule – kui kiiresti on tööjõudu vaja, mis on selleks parimad kanalid? Miks?</p>	<p>Intervjuud: tööampse töötukassa kaudu pakkunud tööandjad</p>
<p>Tööampsude registripõhine täiendav analüüs</p>	<p>1. Kas ja mil määral on töötuna arveloleku ajal ajutiste töötamiste arv kuude lõikes kooskõlas üldise lühiajalise töötamisega (VÕS lepingutega) tööturul?</p> <p>2. Kui paljud juhtimis- või kontrollorgani liikmetest teevad tööampse oma ettevõttes?</p> <p>3. Kui palju on ajutiseks töötamiseks sõlmitud tasuta lepinguid (inimene tegi tööd, kuid tasu ei saanud)? Kas tasuta lepingute alusel töötamine on levinum kindlates ameti valdkondades? Kuidas jagunevad tasuta ajutiselt töötanud töötud maakondade, soo ja haridustaseme lõikes? Kas esmakordsele tasuta ajutistele töötamisele järgneb ka tasuta ajutine töötamine teistes valdkondades?</p>	<p>Registriandmed: Töötukassa registriandmed (töötuna arveloleku episoodid)</p> <p>Töötamise register: ajutise töötamise episoodide tuvastamiseks nii töölepingu kui VÕS lepingutega, juhtimis- või kontrollorgani liikmete töötamine</p> <p>EMTA registriandmed: kombineerituna TÕR andmetega saab luua ülevaate ajutisest töötamisest, mille eest töötasu ei ole makstud. Erinevate rühmade võrdluseks on vaja lisada</p>

		registritest taustaandmed (TÖR järgi ajutise töö ametiala, töökohta maakond, sugu ja Statistikaameti kombineeritud andmetest kõrgeim omandatud haridustase ajutise töö tegemise hetkel).
--	--	--

2. uurimisülesanne: mõju ja tulemuslikkuse hindamine

Uurimisküsimused	Kasutatavad andmed
<p>1. Milline on töötuna arveloleku ajal ajutise töötamise mõju tööturukäitumisele? Millised võimalikud tegurid seda mõju suurendavad/ vähendavad?</p> <p>1.1. Kas ajutise töötamise võimaldamine võib olla põhjuseks, miks liigutakse hõivest töötusesse? Võrrelda varasemat töötasu ja töötuse ajal saadud sissetulekut töötuskindlustushüvitisest (TKH), töötutoetusest, töövõimetoetusest ja ajutisest töötamisest saadud tasu. Kui paljudel ajutise töö tegijatel on töötuse perioodil saadud sissetulek suurem või sama võrreldes eelneva töötasuga?</p> <p>1.2. Kuidas on ajutine töötamine mõjutanud erinevate sotsiaalsete rühmade (nt noored, vanemaealised, puudega, erinevas piirkonnas elavad inimesed, erinevate ametialadega inimesed, erinevate haridustasemetega inimesed) tagasilikumist tööle? Kas ja kuidas erineb tööampse teinud töötute hõivesse liikumine ja hõives püsimine võrdlusgrupi omast?</p> <p>1.3. Töötukassa uuringust¹ nähtus, et peale seadusemuudatust on arveloleku kestus pikenenud ning korduvalt arvelolek ei ole oluliselt muutunud, mis on vastupidine tulem sellele, mis oli seaduse muutmise eesmärgiks (kiirendada hõivesse liikumist ja vähendada korduvaid arveletulekuid)? Kuivõrd on see tingitud majanduskeskkonnast ning kuivõrd töötuna arveloleku ajal ajutise töötamise võimaldamisest? (<i>Selgitus: selleks, et eristada majanduskeskkonna mõju tuleks analüüsida tööampsude mõju arveloleku kestusele pikema perioodi vältel. Käesolevas uuringus on võimalik lisada analüüsi perioodile üks aasta kuid sellegi poolest ei pruugi see pakkuda adekvaatset selgitust selle kohta kui suur on majanduskeskkonna mõju ja kui suur meetme enda mõju</i>)</p> <p>1.4. Uuringust nähtus, et ajutist tööd teinud töötute hulgas oli võrreldes võrdlusrühmaga proportsionaalselt rohkem neid, kes said arveloleku ajal töötushüvitisi või -toetusi. Mis võib olla põhjuseks, et hüvitise ja toetuseta registreeritud töötute hulgas on ajutist tööd teinud isikute osakaal väiksem võrreldes hüvitise ja toetuse saajatega?</p>	<p>Registriandmete analüüs (EMTA ja töötukassa andmed sissetulekute ning töötuna saadud toetuste/hüvitiste kohta; töötukassa ja TÖR andmed tööturu staatuse kohta peale ajutise töötamise episoodide; Statistikaameti erinevatest andmestikest kombineeritud taustaandmed (nt kõrgeim omandatud haridustase)</p> <p>Intervjuud töötutega (töötamise motivatsioon erinevate toetuste või hüvitiste saamise/mitte saamise korral).</p>

¹ Töötukassa (2023) Ajutine töötamine töötuna arvel oleku ajal. Ülevaade perioodist 1.09.2020-31.08.2022. https://www.tootukassa.ee/web/sites/default/files/2023-11/Ajutine%20t%C3%B6%C3%B6tamine%20t%C3%B6%C3%B6tuna%20arveloleku%20ajal_2023.pdf

<p>1.5. Miks eelistavad ajutist töötamist TKH saajate hulgas võrdlusgrupiga võrreldes rohkem need, kellele on hüvitis määratud maksimumperioodiks ehk 360 päevaks?</p> <p>1.6. Uuringust nähtus, et ajutiselt töötanute seas on võrreldes võrdlusgrupiga märkimisväärselt rohkem palgatoetust saanud, samas kui ajutist tööd teinud registreeritud töötute hulgas on võrreldes võrdlusrühmaga rohkem inimesi, kes ei kuulu ühtegi riskirühma. Mis seda vastuolu selgitab?</p> <p>2. Milline on ajutise töötamise mõju tööturunäitajatele: kas ja mil määral mõjutab tööampsude tegemise aeg ja maht sihtrühma hõivesse liikumist?</p> <p>2.1. 45,7%-l töötamisega seotud seisunditest on esimese tööampsu tegemise hetkeks töötuna arvelolek kestnud neli ja enam kuud. Millistel põhjustel lükatakse esimese tööampsu tegemist edasi?</p> <p>2.2. Kõige enam tööampse tehakse töötuse perioodi teisel ja kolmandal kuul. Kas töötuse perioodi alguses tööampse teinud registreeritud töötud on jõudnud kiiremini hõivesse võrreldes töötuse perioodi hilisemas etapis tööampse teinud töötutega? Kas ja mil määral mõjutab tööampsude tegemise aega töötuse perioodi jooksul sihtrühmale: (1) määratud TKH periood, (2) määratud TKH suurus ja (3) TKH vähenemine 101. päevast? Miks on enim ajutiselt töötatud teisel ja kolmandal arveloleku kuul?</p> <p>2.3. Kuivõrd erineb hõivesse liikumine inimestel, kes teevad tööampse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse piirangute raames, kuivõrd neil, kes teevad suuremaid tööampse ning peatavad selleks töötuse, kuid liiguvad siis töötusesse tagasi? (<i>Selgituseks: eesmärk on võrrelda kas TTTS seaduse piirangute järgi tööampsude tegijad erinevad kuidagi nendest, kes teevad suuremaid tööampse, sealjuures kuidas erineb hõivesse liikumine ja mis tegurid seda mõjutavad</i>)</p> <p>3. Uuringus ilmnes vastuolu, et ajutist tööd mitte teinud inimesed liiguvad arvelt maha kiiremini võrreldes tööampse teinud inimestega, samas on tööampsude tegemisel selgelt positiivne mõju hõivesse liikumisele. Millest on vastuolu tingitud ning milline on lõplik hinnang meetme tulemuslikkusele?</p>	
<p>1. Milline on mõju sissetulekutele ja vaesusele (vaesusrisiki sattumisele)?</p> <p>1.1. Kas ja kui palju on ajutise töö eest saadud tasu mõjutanud töötute absoluutset ja suhtelist vaesust, sh millises ulatuses mõju avaldub? Kas ajutine töötamine toob töötü välja vaesusest töötuse perioodil?</p>	<p>Registriandmete analüüs (EMTA ja Töötukassa andmed sissetulekute ning töötuna saadud toetuste/hüvitiste kohta)</p>
<p>1. Kuidas mõjutab tööampsude disain ja ülesehitus sekkumise tulemuslikkust?</p> <p>1.1. Kas ja milliseid süsteemi kitsaskohti esineb, mis võivad mõjutada töötajate motivatsiooni liikuda hõivest töötusesse ja tagasilikumist tööturule?</p> <p>1.2. Kas ja milliseid kitsaskohti esineb süsteemis, mis võivad mõjutada tööandjate motivatsiooni võimaldada töötutele ajutist töötamist (nt tööjõukulud, puudused regulatsioonis jne)? Võimalusel tuua välja erisusi tegevusalade lõikes.</p>	<p>Kogutud andmete süntees (planeeritud sekkumisloogika ja tegeliku sekkumise analüüsi kõrvutamine aitab tuvastada võimalikud süsteemi kitsaskohad)</p>

1.3. Uuringust ilmnes, et kõikidest kuu jooksul arvel olnud töötutest on vaadeldaval perioodil teinud ajutist tööd kuus keskmiselt ligi 3%. Kuivõrd on ajutise töötamise regulatsioon asjakohane ja sobiv, et soodustada töötute hõivesse liikumist ja tööl püsimist? Kas ja milliseid tingimusi tuleks muuta?1.4. Kuivõrd on ajutise töötamise regulatsioon asjakohane ja sobiv, et tõsta töötute sotsiaalsel kaitset ning hoida ära nende vaesusesse langemist?1.5. Kuivõrd soodustavad ajutise töötamise tingimused koostöös töötushüvitistega (lubatud töötamise päevade arv kalendrikuus ja 24-kuulise ajavahemiku jooksul kokku ning tasu piirangud) hõivesse jõudmist ning hõives püsimist?	